

POL-30 Kuvaja Viivi(UM)

05.05.2022

PYYDETÄÄN VAITELIAISUUTTA
Vaiteliaisuuspyyntö, kunnes asiasta
neuvoston päätös. Neuvoston päätös
asiasta tehty 03.06.2022,
vaiteliaisuuspyyntö päättynyt 29.7.2022.

Asia

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Valko-Venäjään kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden muuttaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

UTP 3/2011 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Eduskunnalle on 5.5.2022 toimitettu erillinen Ukrainan jatkokirjelmä muutoksista Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin koskevaan pakotejärjestelmään sekä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien koskevaan pakotejärjestelmään. Kyseisessä jatkokirjelmässä käsitellään myös Valko-Venäjän pakotejärjestelmää siltä osin kuin Valko-Venäjän katsotaan osallistuneen Ukrainaan kohdistuneeseen kiellettyyn voimankäyttöön.

Tässä jatkokirjelmässä käsitellään säädösehdotuksia rajoittavien toimenpiteiden (jatkossa pakotteet) asettamisesta niitä Valko-Venäjän viranomaisia, henkilöitä ja yhteisöjä kohtaan, jotka ovat osallistuneet valkovenäläisten ihmisoikeuspuolustajien, riippumattomien toimittajien ja kansalaisyhteiskunnan edustajien sortotoimiin. Valko-Venäjän hallinto järjesti 28.2.2022 perustuslain muutosta koskeneen kansanäänestyksen, jonka yhteydessä toteutettiin sortotoimia.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus, jolla laajennetaan olemassa olevaa EU:n Valko-Venäjä –pakotejärjestelmää (neuvoston päätös 2012/642/YUTP ja asetus (EY) N:o 765/2006, niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen). Käsiteltävät ehdotukset pakotteiksi ovat henkilöihin kohdistuvien matkustusrajoitteiden ja varojen jäädytysten asettaminen sekä pakotteiden asettaminen yhteisöjä ja yrityksiä kohtaan, jotka ovat osallistuneet tai tukeneet valtion sortotoimenpiteitä. Listalla on yhteensä 12 henkilöä ja 8 yhteisöä.

Elokuun 2020 presidentinvaaleihin liittyvien tapahtumien takia on tähän mennessä hyväksytty viisi pakotepakettia, jotka hyväksyttiin 2.10.2020, 6.11.2020, 17.12.2020, 21.6.2021 ja 2.12.2021.

Lisäksi on hyväksytty sektoripakotteita, jotka on kohdistettu säädöksissä tarkemmin määritellyillä tavoilla seuraaville sektoreille: salakuuntelulaitteiden vientikielto Valko-Venäjälle, kaksikäyttötuotteiden vientirajoitukset, Valko-Venäjää koskevan aseidenvientikiellon laajennus, tupakkatuotteiden tuontikielto, tuontirajoituksia öljy- ja petrokemian alalle, potaskan tuontirajoituksia ja rajoituksia finanssisektorille.

Pakotteiden laajentamisessa edetään asteittain.

Suomen kanta

Suomi tukee ehdotettuja lisälistauksia Valko-Venäjään kohdistuvan pakotejärjestelmän puitteissa.

Suomi pitää tärkeänä, että pakotteet ovat vaikuttavia ja uskottavia. Pakotteiden tarkoituksena on vaikuttaa Valko-Venäjän hallintoon mahdollisimman vahvasti, kuitenkin siten että vaikutukset tavallisiin kansalaisiin ja EU:n intresseihin maassa minimoitaisiin.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n pakotepäätöksissä lähtökohtina ovat yhtenäisyys, johdonmukaisuus ja vahva oikeusperusta.

Pääasiallinen sisältö

EU on kohdistanut pakotteita Valko-Venäjään vuodesta 2004 lähtien, jolloin asetettiin ensimmäiset tiettyjä valkovenäläisiä virkamiehiä koskevat matkustusrajoitteet. Vuoden 2006 vaalien jälkeen pakotteita kiristettiin ja otettiin käyttöön finanssipakotteet, eli listattujen henkilöiden ja yhteisöjen varojen jäädyttäminen. Pakotteiden soveltaminen keskeytettiin vuonna 2008 Valko-Venäjän viranomaisten kanssa käytävän vuoropuhelun kannustamiseksi, mutta pakotteet otettiin uudelleen käyttöön vuoden 2010 presidentinvaaleihin liittyneiden tukahduttamistoimien johdosta. Tammikuussa 2012 EU:n ulkoasiainneuvosto päätti laajentaa niitä listausperusteita, joiden perusteella henkilöitä ja yhteisöjä voidaan lisätä matkustusrajoitusten ja varojen jäädyttämisen piiriin. Laajennettujen listausperusteiden perusteella pakotteita voidaan kohdistaa yleisesti sellaisiin henkilöihin ja yhteisöihin, jotka ovat vastuussa Valko-Venäjällä tapahtuvista ihmisoikeusloukkauksista, kansalaisyhteiskunnan tai opposition tukahduttamistoimista, sekä niihin, jotka taloudellisesti tukevat Lukašenkan hallintoa tai hyötyvät siitä. Enimmillään pakotteiden piirissä oli tuolloin 233 henkilöä ja 25 yhteisöä, myös Lukašenka oli tällöinkin pakotelistalla. Valko-Venäjää kohtaan on myös voimassa aseidenvientikielto.

Helmikuussa 2016 pakotelistalta poistettiin 170 henkilöä ja kolme yhteisöä Valko-Venäjän vapautettua poliittisia vankeja.

Nykyiset Valko-Venäjä-pakotteet perustuvat neuvoston päätökseen 2012/642/YUTP ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 765/2006 myöhemmin tehtyine muutoksineen. Pakotelistauksia tarkastellaan säännöllisesti, vähintään 12 kuukauden välein. Pakotteet ovat tällä erää voimassa 28.2.2023 saakka. Tällä hetkellä on asetettu pakotteita 183 henkilöä ja 26 yhteisöä kohtaan. Pakotteet edellyttävät varojen jäädyttämistä sekä sisältävät kiellon asettaa varoja tai taloudellisia resursseja pakotteiden kohteena olevien luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen ja elinten saataville, sekä maahantulon kieltämistä.

Valko-Venäjään on myös kohdistettu sektoripakotteita seuraaville aloille: salakuuntelulaitteiden vientikielto Valko-Venäjälle, kaksikäyttötuotteiden vientirajoitukset, Valko-Venäjää koskevan aseidenvientikiellon laajennus, tupakkatuotteiden tuontikielto, tuontirajoituksia öljy- ja petrokemian alalle, tuontirajoituksia potaskalle ja rajoituksia finanssisektorille.

Valko-Venäjä-pakotejärjestelmää laajennettiin myös 4.6.2021 tehdyllä neuvoston päätöksellä, jonka mukaan valkovenäläisten lentoyhtiöiden ei sallita nousta, laskeutua tai lentää EU-maiden ilmatilassa.

Nyt on käsiteltävänä ehdotus, jonka mukaan pakotteita asetettaisiin Valko-Venäjän viranomaisia, henkilöitä ja yhteisöjä kohtaan, jotka ovat osallistuneet valkovenäläisten ihmisoikeuspuolustajien, riippumattomien toimittajien ja kansalaisyhteiskunnan edustajien sortotoimiin. Listalla on yhteensä 12 henkilöä ja 8 yhteisöä.

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu myös ehdotus, joka koskee Valko-Venäjän rajoittavien toimenpiteiden muuttamista liittyen Valko-Venäjän osallisuuteen kiellettyyn voimankäyttöön Ukrainassa. Näistä on toimitettu eduskunnalle erillinen jatkokirjelmä 5.5.2022.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/ ITÄ-20 Minna-Mari Mourujärvi, 0295 350 615
UM/OIK-10, Mikael Ruotsi, 0295 350 826

EUTORI-tunnus

EU/2022/0523

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
